

ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը

ՆՆ ՆԱԽԱԳԱՆԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒ ԼԵՎՈՆ ՏԵՐ-ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱՄ 2008Թ. ՆՆ ՆԱԽԱԳԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ՆՆ ՆԱԽԱԳԱՆԻ ԹԵԿ-ՆԱԾՈՒԻ ՆԱՄԱՐ ԱՌԱՋԱՅԱԾ ԽՈՉԸՆԴՈՏՆԵՐՆ ԱՆՆԱՂԹԱՆԱՐԵԼԻ ՃԱՆԱ-ՉԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

11 փետրվարի 2008թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Նարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ն. Դանիելյանի, Ֆ. Թոխյանի, Վ. Նովհաննիսյանի, Զ. Ղուկասյանի, Ն. Նազարյանի (զեկուցող), Ռ. Պապայանի, Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝

դիմողի ներկայացուցիչներ Ռուբեն Թորոսյանի, Արթուր Զեյնալյանի, Ռոբերտ Սանոյանի,

համաձայն ՆՆ Սահմանադրության 100 հոդվածի 4-րդ կետի, 101 հոդվածի 9-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՆ օրենքի 44 եւ 75 հոդվածների,

դռնբաց նիստում բանավոր ընթացակարգով քննեց «ՆՆ Նախագահի թեկնածու Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի դիմումի հիման վրա՝ 2008թ. ՆՆ Նախագահի ընտրություններում ՆՆ Նախագահի թեկնածուի համար առաջացած խոչընդոտներն անհաղթահարելի ճանաչելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը ՆՆ Նախագահի թեկնածուի 07.02.2008թ. դիմումն է ՆՆ սահմանադրական դատարան:

Լսելով գործով զեկուցողի հաղորդումը, դիմողի ներկայացուցիչների բացառությունները, հեղափոխելով գործում առկա փաստաթղթերը, Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց .**

1. Դիմող կողմը գտնում է, որ «2008թ. ՆՏ Նախագահի ընտրություններում ՆՏ Նախագահի թեկնածու Լեւոն Տեր-Պետրոսյանից անկախ պարճառներով, արդեն իսկ, առաջացած խոչընդոտներն անհնարին են դարձնում նրա հետագա մասնակցությունը ՆՏ ընտրական օրենսդրությամբ սահմանված ընտրական գործընթացներին»: Որպես պարճառ, մասնավորապես, ներկայացվում է, որ «Նանրային հեռուստառադիոընկերությունը, «Ն1» հեռուստաընկերության «Նայուր» ծրագրի միջոցով, ՆՏ օրենսդրության *(Ընտրական օրենսգրքի 18-րդ, 20-րդ և 22-րդ, ինչպես նաև, «Նեռուստարեսության և ռադիոյի մասին» օրենքի 11-րդ և 28-րդ հոդվածներ)* պահանջների կոպիտ խախտումներով, երեք ամիս շարունակ առ այսօր, հակաքարոզչական զանգվածային հաղորդումներ է հեռարձակել ՆՏ Առաջին Նախագահ, ՆՏ Նախագահի առաջադրված և գրանցված թեկնածու Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի նկատմամբ»:

Դիմողը մի շարք այլ փաստարկների հետ մեկտեղ, նշում է նաև, որ «Նանրային հեռուստառադիոյությամբ նախընտրական քարոզչության համար թեկնածուներին փրամադրված և հեռուստալսարանի համար շար անհարմար ժամանակը, որտեղ հնարավորություն չի տալիս անգամ մեղմացնել «Նայուր»-ի հակաքարոզչությունը»: Վկայակոչելով նախընտրական քարոզչության ընթացքում թեկնածուի վարահված անձանց կողմից ձեռնարկված առանձին քայլերը, շեշտվում է, որ «ՆՏ Նախագահի թեկնածու Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի նախընտրական շրաբը ձեռնարկել է ՆՏ օրենսդրությամբ սահմանված բոլոր հնարավոր միջոցները՝ կանխելու Նախագահի թեկնածուի նկատմամբ իրականացվող օրինախախտումները կամ վերացնելու դրանց հետեւանքները, սակայն այդ նախաձեռնությունները որտեղ դրական արդյունքի չեն բերել»:

Դիմողի կողմից որպես խոչընդոտ է դիտարկվում այն, որ «Մեր երկրի ընտրություններում առաջին անգամ թեկնածուներից մեկը հայրնվել է այնպիսի իրավիճակում, որ իրենից անկախ պարճառներով չի կարողանում մյուս թեկնածուների հետ հավասար պայմաններով նախընտրական քարոզչություն իրականացնել, այն է՝ հաղթահարել իր նկատմամբ կիրառված նախադեպը չունեցող պետական հակաքարոզչության հետեւանքները և մասնակցել ՆՏ ընտրական օրենսդրությամբ սահմանված ընտրական գործընթացներին»:

Դիմողը խնդրում է սահմանադրական դատարանին՝ «2008թ. ՆՏ Նախագահի ընտրություններում ՆՏ Նախագահի թեկնածու Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի համար առաջացած խոչընդոտները ճանաչել անհաղթահարելի»:

Դիմումին կից սահմանադրական դատարան են ներկայացվել դիմողի փաստարկներին առնչվող նյութեր:

2. Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ «Նանրապետության Նախագահի թեկնածուներից մեկի համար անհաղթահարելի խոչընդոտներ առաջանալու» դրույթը նախատեսված է ՆՏ Սահմանադրության 52 հոդվածում, համաձայն որի՝ Նանրապետության Նախագահի ընտրությունը հետաձգելու եւ նոր ընտրություն նշանակելու երկու հնարավոր դեպք է նախատեսված: Նախ՝ խոչընդոտի բնույթի գնահատման արդյունքում, երբ Նանրապետության Նախագահի թեկնածուներից մեկի համար անհաղթահարելի խոչընդոտներ են առաջացել ու դրանք չեն վերացել, երկրորդ՝ իրավունքի ուժով՝ մինչև քվեարկության օրը թեկնածուներից մեկի մահվան դեպքում: Ընդ որում, ՆՏ Սահմանադրության 100 հոդվածի 4-րդ կետի համաձայն՝ ՆՏ Նախագահի թեկնածուներից մեկի համար առաջացած խոչընդոտի բնույթի գնահատումը՝ դրա անհաղթահարելի ճանաչման կամ չճանաչման առումով, վերապահված է սահմանադրական դատարանի իրավասությանը:

Սահմանադրության 52 եւ 100 (կետ 4) հոդվածների պահանջներից ելնելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 75 հոդվածի 5-րդ մասը սահմանել է. «Սահմանադրական դատարանը կարող է անհաղթահարելի ճանաչել այն խոչընդոտները, որոնք արդեն իսկ առաջացել են եւ Կոնստիտուցիոնալ թեկնածուից անկախ պարտաճանաչված անհնարին են դարձնում նրա հետագա մասնակցությունն ընտրական գործընթացներին»:

3. Անդրադառնալով «Նանրապետության Նախագահի թեկնածուներից մեկի համար առաջացած անհաղթահարելի խոչընդոտ» դրույթի սահմանադրաիրավական բովանդակությանը, սահմանադրական դատարանը նշում է, որ այդ դրույթի իրավական նախադեպն սկզբնավորվել է Ֆրանսիական սահմանադրաիրավական պրակտիկայում, համաձայն որի՝ «անհաղթահարելի խոչընդոտը» մեկնաբանվում է որպես Նախագահի թեկնածուներից մեկի կոնկրետ վիճակով պայմանավորված ընտրական գործընթացին անձամբ նրա հետագա մասնակցության անհնարինություն:

Այս ինստիտուտը կիրառվում է բացառապես Նախագահի թեկնածուների նկատմամբ՝ նկատի ունենալով, որ նախագահական նոր ընտրությունների անհրաժեշտությունը պայմանավորվում է ոչ թե ընտրապայքարի վիճահարույց խնդիրներով, այլ վիճակի անհաղթահարելիությամբ՝ թեկնածուի այնպիսի վիճակով,

որի պատճառով վերջինս անկարող է մասնակցել ընտրական հեղափոխության գործընթացներին:

Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ ընտրական գործընթացում փեղ գրած հնարավոր օրինախախտումների ու դրանցով պայմանավորված վիճահարույց խնդիրների լուծման համար օրենքով նախատեսվում են վերջիններիս բացահայտման, գնահատման ու վերացման կոնկրետ ընթացակարգեր՝ հստակեցնելով ժամկետները եւ փարբեր իրավասուբյեկտների լիազորությունները: ՆՏ Սահմանադրության 52 հոդվածի, 100 հոդվածի 4-րդ կետի, ինչպես նաեւ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 75 հոդվածի իրավակարգավորման առարկայի շրջանակներում «Նախագահի թեկնածուի համար առաջացած անհաղթահարելի խոչընդոտ» դրույթի սահմանադրաիրավական բովանդակությունը հանգում է այլ բանի: Այն ենթադրում է, որ Նանրապետության Նախագահի թեկնածու գրանցվելու պահից մինչեւ Նանրապետության Նախագահի ընտրության օրվան նախորդող ութերորդ օրը փետոդ ժամանակահատվածում Նանրապետության Նախագահի թեկնածուի կամքից անկախ նրա հետ կապված այնպիսի վիճակ է առաջացել, որն այդ ժամանակահատվածում օբյեկտիվորեն անհնարին է հաղթահարել, եւ որը գործնականում նրան զրկել է ընտրական գործընթացին հեղափոխական մասնակցելու հնարավորությունից:

4. Դիմողը հիմնականում փաստում է, որ թեկնածուներից մեկը հայտնվել է այնպիսի իրավիճակում, որ «...իրենից անկախ պատճառներով չի կարողանում մյուս թեկնածուների հետ հավասար պայմաններով նախընտրական քարոզչություն իրականացնել», նկատի ունենալով, որ Նանրային հեռուստառադիոընկերությունը, «Ն1» հեռուստաընկերության «Նայլուր» ծրագրի միջոցով, ՆՏ օրենսդրության պահանջների կոպիտ խախտումներով շարունակաբար հակաքարոզչական զանգվածային հաղորդումներ է հեռարձակել իր նկատմամբ:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 18 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն պետությունն է ապահովում քաղաքացիների նախընտրական քարոզչության ազատ իրականացումը: Օրենքի պահանջն է նաեւ, որ նախընտրական քարոզչությունն իրականացվում է հավասար հիմունքներով: Նույն հոդվածի 3-րդ մասը սահմանում է, որ զանգվածային լրատվության միջոցներից օգտվելու համար թեկնածուներին երաշխավորվում են հավասար պայմաններ՝ եթերաժամանակ կամ ծավալ, սակագին եւ այլն:

Միաժամանակ, ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 20 հոդվածը սահմանում է, որ Նանրային հեռուստաընկերությունը եւ հանրային ռադիոն պարտավոր են հավասար պայմաններ ապահովել ընտրություններին մասնակցող բոլոր թեկնածուների համար: Նանրային հեռուստաընկերությամբ եւ հանրային ռադիոյով հեռարձակվող լրատվական հաղորդումներում թեկնածուների կողմից իրականացվող նախընտրական քարոզարշավի վերաբերյալ պետք է ներկայացվի անկողմնակալ եւ գնահատականներից զերծ փեղեկավորություն՝ ապահովելով արդար ու հավասար պայմանների պահպանումը: Դրա ապահովմանն առնչվող մի շարք լիազորություններ նախատեսված են նաեւ «Նեռուստաբեսության եւ ռադիոյի մասին» ՆՏ օրենքով:

ՆՏ ընտրական օրենսգիրքը սահմանել է նաեւ նախընտրական քարոզչության նկատմամբ վերահսկողության կարգը (հոդվ. 20, մաս 9), համաձայն որի. «Նեռուստաընկերությունների եւ ռադիոընկերությունների կողմից նախընտրական քարոզչության սահմանված կարգի կատարման նկատմամբ վերահսկողությունն իրականացնում է Նեռուստաբեսության եւ ռադիոյի ազգային հանձնաժողովը, որը նախընտրական քարոզչության սահմանված կարգի խախտումներ հայտնաբերելու դեպքում իրավասու է դիմելու դատարան: Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովն իրավասու է խախտումների վերաբերյալ կարծիք ներկայացնելու դատարան»: Բացի դրանից, ՆՏ ընտրական օրենսգրքի 41 հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետը սահմանում է, որ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը «վերահսկում է զանգվածային լրատվության միջոցների կողմից քարոզչության համար սահմանված հավասար հնարավորությունների ապահովումը»: Միաժամանակ, համաձայն Նայաստանի Նանրապետության վարչական դատարանության օրենսգրքի 25-րդ գլխի դրույթների՝ ընտրական իրավունքի պաշտպանության վերաբերյալ գործերի վարույթն իրականացնում է ՆՏ վարչական դատարանը՝ հիշյալ օրենսգրքի 143-150 հոդվածներով սահմանված կարգով:

5. Սույն գործը դատաքննության նախապայտրաստելու ընթացքում ՆՏ վարչական դատարանից, ՆՏ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովից եւ Նեռուստաբեսության եւ ռադիոյի ազգային հանձնաժողովից պահանջված փեղեկանքները վկայում են, որ դիմողի վստահված անձը սահմանադրական դատարան դիմելու օրը՝ 2008թ. փետրվարի 7-ին, դիմումում շարադրված փաստերով հայցադիմում է ներկայացրել ՆՏ վարչական դատարան: Նեռուստաբեսության եւ ռադիոյի ազգային հանձնաժողովն իր 07.02.2008թ. թիվ 01-17 գրությամբ սահմանադրական դատարանին փեղեկացրել է, որ «07.02.2008թ. հանձնաժողովը

սրացել է ՏՏ Նախագահի թեկնածու Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի վստահված անձ Արտակ Զեյնալյանի կողմից ՏՏ վարչական դատարան ներկայացված գործողության կատարման հայց նախընտրական քարոզչության սահմանված կարգի նկատմամբ հսկողություն իրականացնելու մասին»: Նույն գրությամբ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը նաև, որ 06.02.2008թ. ՏՏ Նախագահի թեկնածու Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի նախընտրական շրջանի կողմից նույնպես սրացվել է դիմում-առաջարկություն, որը վերցվել է ուսումնասիրության:

ՏՏ սահմանադրական դատարան ներկայացված փաստարկների շրջանակներում 2008թ. փետրվարի 6-ին ՏՏ Նախագահի թեկնածուի վստահված անձի կողմից դիմում-առաջարկություն է ներկայացվել նաև ՏՏ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողով:

Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ ՏՏ Նախագահի թեկնածուի վստահված անձանց այդ գործողություններն իրավաչափ են, բխում են օրենքի վերոհիշյալ պահանջներից, եւ ՏՏ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի, Տեղուսարարեսության եւ ռադիոյի ազգային հանձնաժողովի, ինչպես նաև ՏՏ վարչական դատարանի խնդիրն է իրենց իրավասության շրջանակներում, օրենքով սահմանված կարգով ու ժամկետներում ապահովել զանգվածային լրատվամիջոցների կողմից ՏՏ ընտրական օրենսգրքի եւ «Տեղուսարարեսության եւ ռադիոյի մասին» ՏՏ օրենքի պահանջների հստակ կատարումը: Այս հարցում ցանկացած ձեռնարկ մտադրելու անվստահություն կարող է առաջացնել ընտրական գործընթացի նկատմամբ:

Միաժամանակ, նախընտրական քարոզչության գործընթացի շրջանակներում ՏՏ Նախագահի թեկնածուի վստահված անձանց վերոնշյալ գործողությունները, ինչպես նաև թեկնածուի կողմից նախընտրական քարոզչության շարունակման փաստը վկայում են, որ ոչ թե առկա են անհաղթահարելի խոչընդոտներ, այլ այդ գործընթացի շրջանակներում առաջ է քաշվում նախընտրական քարոզչության օրինականության ապահովման հետ կապված վեճ, որն օրենքով սահմանված կարգով արդեն իսկ ներկայացվել է ընտրությունների այս փուլում դրանց գնահատման եւ լուծման իրավասությունն ունեցող վերոհիշյալ մարմիններին:

Սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում նաև ընդգծել, որ ՏՏ Սահմանադրության եւ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի հիշյալ հոդվածներում խոսքը վերաբերում է ՏՏ Նախագահի թեկնածու իրավասություններին: Այսինքն՝ այն անձին, ով օրենքով սահմանված կարգով առաջարկվել, գրանցվել եւ ձեռք է բերել ՏՏ Նախագահի թեկնածուի իրավական կարգավիճակ: Այս առումով,

դիմողի բերած այն փաստաթղթերը, որոնք առնչվում են ՆՏ Նախագահի թեկնածուի գրանցմանը նախորդող գործընթացներին, անմիջականորեն չեն վերաբերում սույն գործով սահմանադրական դատարանին ներկայացված խնդրանքին:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 52 հոդվածով, 100 հոդվածի 4-րդ կետով, 102 հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայասարանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 75 հոդվածներով, Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց .**

1. Դիմողի ներկայացրած փաստաթղթերը՝ ՆՏ Սահմանադրության 52 հոդվածի եւ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 75 հոդվածի իրավակարգավորման առարկայի շրջանակներում, 2008թ. ՆՏ Նախագահի ընտրություններում ՆՏ Նախագահի թեկնածու Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի համար չեն կարող համարվել որպես անհաղթահարելի խոչընդոտներ:

2. Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 102 հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՏՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ